

2022.166

Archeologienota Oostakker Krijtestraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

11-5-2023

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Oostakker Krijtstraat (deelgemeente van Gent, provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 11 443,50m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is ten westen van de Krijtstraat gelegen. Via een uitstulping in het zuidoostelijke deel van het plangebied sluit het terrein aan op de straat. In deze uitstulping is de woning Krijtstraat 53 gelegen, met achterliggende garage en bergingen; ernaast bevindt zich een verharde oprit die leidt naar een aantal losstaande grote stallen die zich in het zuidwestelijke deel van het plangebied bevinden. De stallen zijn niet onderkelderd. Het noordoostelijke deel van het terrein wordt ingenomen door een groenzone met daarin meerdere bomen en enkele gebouwen die dienst doen als berging.

Het plangebied is in het dichtbebouwde zuidelijke deel van Oostakker gelegen, op meer dan 2km ten zuiden van de dorpskern, en wordt aan alle zijden omgeven door bebouwing. De omliggende straten zijn de Krijtstraat in het oosten, Aan de Ratte in het zuiden en de Groenstraat in het westen en noorden. De oudst betrouwbare kaart die voor het plangebied kon geraadpleegd worden, is de Ferrariskaart uit ca. 1777. De Krijtstraat en de Groenstraat zijn reeds aanwezig. Het plangebied is gelegen in de wijk Westvelt, maar is zelf onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo doorheen de volledige 19de eeuw. Op de topografische kaart van 1910 bevindt zich in de noordoostelijke hoek van het terrein mogelijk een serre. Op de (vage) luchtfoto van 1971 zijn de huidige gebouwen reeds aanwezig. In de daaropvolgende decennia gebeuren er op enkele kleinere aanpassingen na geen wijzigingen aan het terrein.

Oostakker ontwikkelde zich op een iets hoger gelegen zuidwest-noordoost georiënteerde zandrug tussen de lager gelegen Moervaartvallei in het noorden en de stad Gent - met onder meer de samenvloeiing van Leie en Schelde en de Blandijnberg als belangrijke landschappelijke kenmerken - in het zuiden. Deze zandrug bestaat eigenlijk uit een sequentie van iets hogere microrugjes en lagere beekdalletjes. Globaal genomen bevindt het plangebied zich ook op zo'n hogere microrug, maar op siteniveau is te zien dat het plangebied een komvorm kent en lager is gelegen dan de omringende gronden. Het maaiveld is tussen +7,50 en +7,80m TAW gelegen, de belendende percelen situeren zich allemaal boven +8,00m TAW. Nabij het plangebied zijn geen natuurlijke waterlopen gelegen. Bodemkundig is er op het terrein een matig droge tot matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont te verwachten.

Vooraf de laatste jaren is het aantal archeologische onderzoeken in de gemeente toegenomen, gekoppeld aan de toenemende bebouwing. Twee recente proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd in de directe nabijheid van het plangebied leverden behalve enkele recente greppels en kuilen geen archeologische sporen op. In de ruimere omgeving zijn echter wel sites gekend via recent onderzoek, waaronder een meerfasig woonerf uit de volle middeleeuwen iets ten oosten van het plangebied; een meerfasige site ten noordoosten bestaande uit onder meer een kringreppel uit de bronstijd, een

huisplattegrond uit de overgang van vroege naar late ijzertijd, een huisplattegrond en een bijgebouw uit de vroege middeleeuwen en een Duitse gevechtssloopgraaf uit WO I; en een site ten westen met een finaalneolithische kuil met een opvallende houtskoolkollens, een Gallo-Romeinse waterput, en uit de 13de tot vroege 14de eeuw dateert een erfafbakening in de vorm van een greppel, waarbinnen een vlechtwerkwaterput en twee schijnbaar geassocieerde kuilen werden vastgesteld.

Bovenstaande gegevens tonen aan dat de ruimere omgeving van het plangebied reeds lang aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid. Er kan aan het plangebied een gemiddelde verwachting worden toegekend voor archeologische sites met grondsporen, uit diverse periodes vanaf het neolithicum. Eventuele *in situ* bewaarde steentijd artefactensites zijn niet te verwachten op het plangebied, er zijn geen indicatoren aanwezig die hierop kunnen duiden (geen waterlopen in de buurt, geen uitgesproken helling aanwezig, geen afdekkende bodemlagen aanwezig, uitgevoerde archeologische onderzoeken op terreinen in de buurt met gelijkaardige bodemkundige en landschappelijke kenmerken toonden geen verhoogd steentijdpotentieel aan).

Alle gebouwen op het plangebied worden gesloopt. Vervolgens worden in het zuidwestelijke deel van het terrein 6 woningen gebouwd in de westelijke hoek, en ten oosten ervan een meergezinswoning met meerdere verdiepingen. Onder de meergezinswoning wordt een parkeergarage aangelegd, die te bereiken is via een inrit vanaf het westen, die aansluit op de bestaande straat Aan de Ratte. Rond de nieuwe gebouwen worden een parkeerzone, enkele wadi's, een fietsenstalling, groenzones en wandelpaden aangelegd, en worden de nodige nutsvoorzieningen voorzien. Eén pad zal het terrein via de uitstulping ontsluiten naar de Krijtstraat. Enkel de aansluiting met Aan de Ratte en de toegang tot de parkeergarage wordt ingericht als volwaardige rijweg. In het noordoostelijke deel (4906m²) van het terrein gebeuren behalve het slopen van de gebouwen geen werken; de bomen blijven behouden en deze parkzone wordt overgedragen aan de stad Gent. De verkavelingswerken in het zuidwestelijke deel (6537,50m²) zullen aanzienlijke bodemingrepen met zich meebrengen: slopen van de bestaande bebouwing, bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de wegenis, de parkeergarage, de wadi's, de verhardingen en de nutsvoorzieningen, funderingswerken, het optrekken van de nieuwe gebouwen, de aanleg van tuinen, omgevingsaanleg. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt, en dan vooral in het zuidwestelijke deel (percelen 1320B2, 1320C2) van het plangebied. Verder vooronderzoek kan nuttige kennis bijbrengen over de ontwikkeling van de voormalige landelijke gebieden rond de huidige kern van Oostakker. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren op percelen 1320B2 en 1320C2; op percelen 1320F2 en 1371H in het noordoostelijke deel van het terrein gebeuren op het slopen van de gebouwen na geen werken en blijven alle bomen behouden, hier dient geen verder vooronderzoek uitgevoerd te worden. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na het slopen van de bebouwing.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

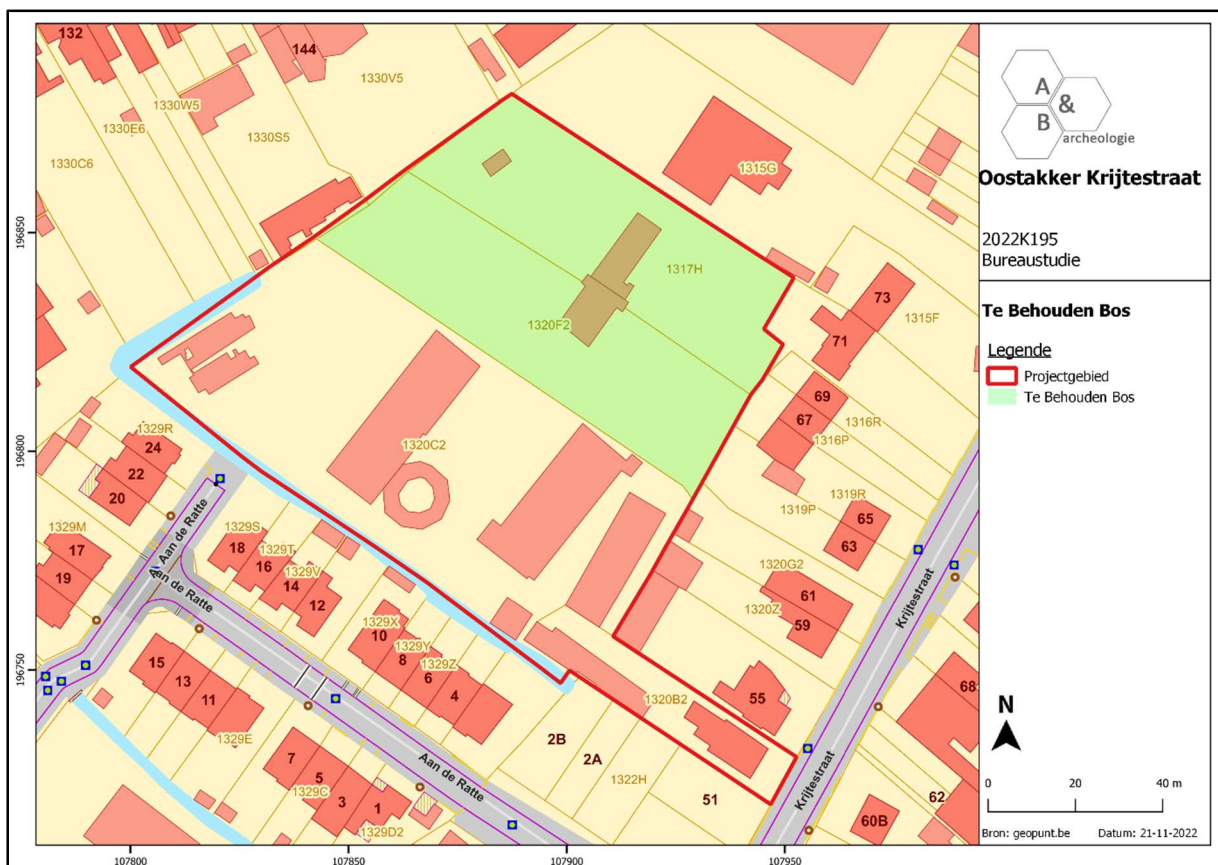
Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Oostakker (Gent), Krijtstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 107692,45 en Y: 196694,25; X: 108119,36 en Y: 196922,74

Oppervlakte plangebied: 11 443,50m²

Kadastergegevens: Gent, afdeling 17 Oostakker, sectie B, perceel 1320B2, 1320C2, 1320F2, 1371H (partim)

Enkel het zuidwestelijke deel (percelen 1320B2, 1320C2) van het plangebied, met een oppervlakte van 6537,50m², komt in aanmerking voor verder vooronderzoek. In het noordoostelijke deel is geen verder vooronderzoek nodig.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied en de niet te onderzoeken noordoostelijke zone (groen) geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het verder vooronderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden/aandachtspunten

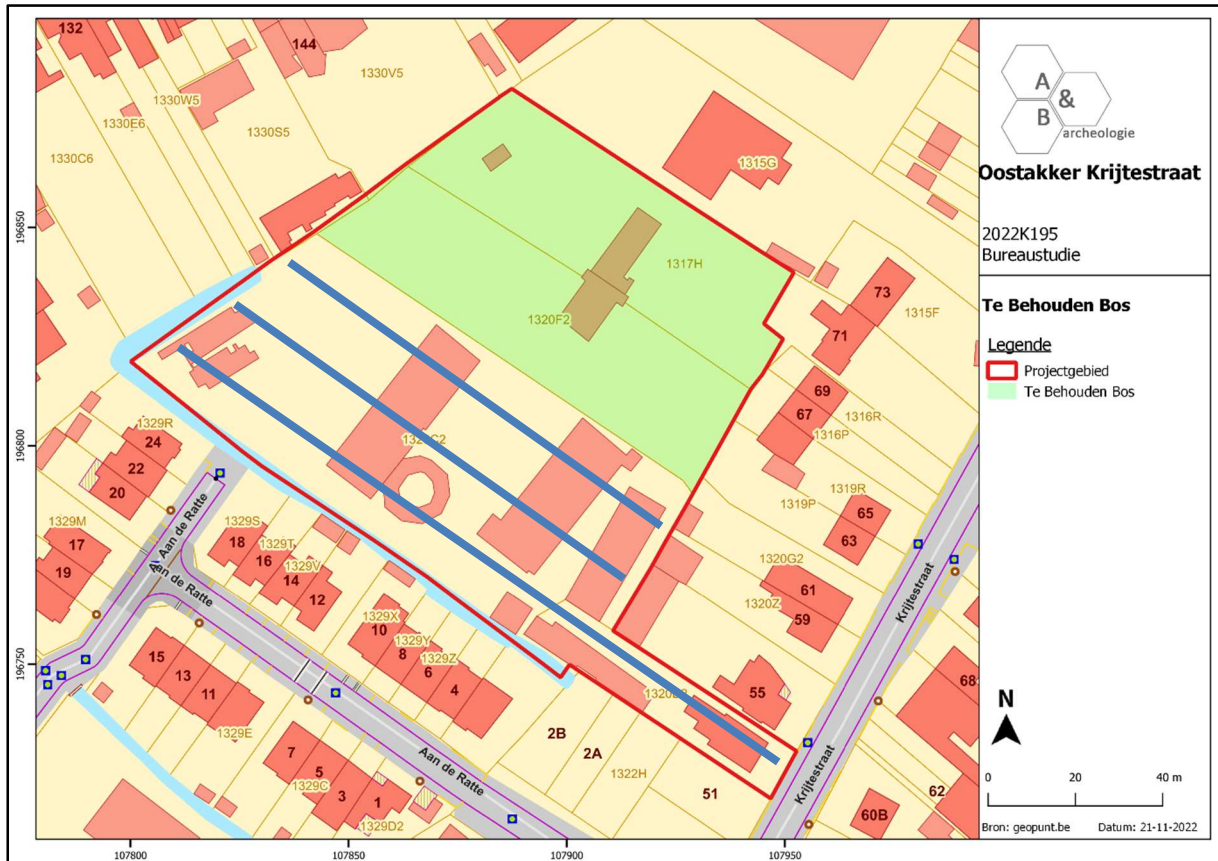
Voorafgaand het verder vooronderzoek dienen de bestaande gebouwen gesloopt te worden. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat ondergrondse structuren zoals funderingen, kelders en losse funderingslagen onder de verharding blijven zitten in de grond. Op die manier wordt voorkomen dat niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. De ondergrondse structuren kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een archeologische site aanwezig is – tijdens of na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn noordwest-zuidoost georiënteerd. Daarnaast worden extra volg-, dwars-sleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en om de aan- of afwezigheid van archeologische sporen te controleren. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10% (654m²) van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% (163m²), door middel van volg-, dwars-sleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% (817m²) onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op de kadasterkaart (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 100 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.